

UTSATT EKSAMEN I RETKLA1101 Klassisk retorikk HØST 2015

Torsdag 28. januar (4 timer) Ingen hjelpemidler

Oppgaven består av 3 sider og har to deler som begge skal besvares

Del I

Svar på fem av de seks spørsmålene. Til sammen bør svarene være på minst tre sider.

1. Når og hvor er antikken? Når begynte og sluttet det athenske demokratiet? Når begynte og sluttet den romerske republikken? Hva ble den romerske republikken etterfulgt av? Når opphørte Vest-Romerriket som politisk enhet?
2. *Eikos* betyr 'sannsynlighet'. Hva ligger i dette begrepet i retorisk sammenheng?
3. Hva er en retorisk figur og hva er en trope? Definer og gi flere eksempler.
4. Beskriv Ciceros karriere i korte trekk.
5. Fortell minst tre anekdoter om Demosthenes.
6. Gi et sammendrag og en kort retorisk analyse av Lysias: *Forsvarstale for drapet på Eratosthenes*. Sammendraget skal være kort (tre-fem setninger) og bestå i en gjengivelse av de sentrale påstandene i talen. Den retoriske analysen skal også være kort. Den bør inneholde en beskrivelse av talens situasjon og formål. Den bør også forklare bruken av bevismidler (ethos, logos, pathos). Den bør også gi eksempler på figurer, topoi og slutninger og på bruk av elegant stil. Ett eksempel på hver er nok.

Del II

Analyser utdraget fra Lysias' tale *Mot Diogeiton* (overs. Tor Ivar Østmoe, oversettelsen følger den greske teksten slik den er gjengitt i *Lysias: Selected speeches*, edited by C. Carey, Cambridge 1989). Analysen bør være på minst tre sider.

Talen, som ble holdt i Athen omkring år 400 f.Kr., er en anklage rettet mot en viss Diogeiton.

KANDIDATEN BES SKRIVE TYDELIG MED PENN

Situasjonen er som følger. Diodotos og Diogeiton var brødre. Diodotos var gift med Diogeitons datter fra dennes første ekteskap. (Ekteskap mellom onkel og niese var vanlige i Athen, de var en måte å holde eiendom innen familien.) Paret hadde to sønner og en datter.

Diodotos hadde tjent en formue på handel. Da han skulle ut i krigen, laget han en oversikt over sin formue som han gav til sin kone. Diogeiton fikk en kopi. Da Diodotos døde, fikk broren Diogeiton ansvar for formuen. Han fant en ny ektemann til sin datter, og stiftet også selv familie for annen gang.

En del år senere er den eldste av Diodotos' to sønner blitt atten år og myndig. Diogeiton forteller ham nå at faren bare har etterlatt ham en liten del av det som sto på oversikten. Det blir sammenkalt til familieråd. Her kan guttens mor, Diodotos' enke, bevise at Diogeiton har mottatt store beløp som Diodotos hadde hatt utestående. Konfrontert med dette endrer Diogeiton sin forklaring, og hevder i stedet at han har brukt mesteparten av brorens formue til å underholde brorens familie.

Saken kommer for retten. Taleren, som ikke nevner sitt navn, er gift med Diodotos' datter og er dermed svogeren til Diodotos' to sønner. Det er den eldste av disse to som er anklager (siden det er han som hevder å være krenket), og han har trolig holdt et innlegg før svogeren. Sakens utfall er ukjent. Hvis Diogeiton tapte, vil han ha måttet betale tilbake penger.

Det er bare ca første halvdel av talen som er overlevert i manuskriptene (teksten bryter av i avsnitt 29). Resten av talen er tapt. Utdraget under består av avsnittene 1-5, 11 og 16-17.

Din analyse bør ta for seg: situasjon, formål, bevismidler (ethos, logos, pathos), disposisjon (så langt denne kan leses ut av utdraget), stil (jevn, midlere eller høy), topoi, figurer, slutninger og stilistisk eleganse. Forhold deg i analysen til teksten slik den foreligger i norsk oversettelse.

Mot Diogeiton (utdrag)

[1] Hvis uenigheten mellom partene ikke var så stor, ærede rett, ville jeg aldri ha latt anklagerne stå fram for dere. Slik jeg ser det, er det skammelig å ha tvister med ens egne slektninger, og jeg vet også at dere synes dårlig ikke bare om de som begår urett, men også om de som ikke finner seg i å bli overlistet av sine nærmeste. Men, ærede rett, siden de er blitt fratatt mange penger og har lidd stor urett fra dem de minst hadde ventet seg dette fra, har de søkt hjelp hos meg som er deres inngiftede slektning, og jeg må derfor tale på deres vegne. [2] Jeg er gift med disse mennenes søster, Diogeitons datterdatter. Med mange bønner har jeg overtalt partene til først å framlegge saken for venner, da jeg la stor vekt på at ingen utenforstående skulle få kjennskap til saken. Men Diogeiton kunne ikke få seg til å motta råd selv fra sine venner om formuen som det ble ført klare bevis for at han hadde. Han ville heller bli stilt for retten, reise motsøksmål med påstand om at det ikke var noen

sak og selv risikere strengeste straff enn å gjøre opp for seg og oppnå forlik med anklagerne. [3] Hvis, ærede rett, jeg viser at deres egen bestefar har vært en slettere formynder for dem enn noen i byen noen gang har vært for dem han ikke var i slekt med, ber jeg dere om at dere hjelper dem med å oppnå sin rett, men hvis ikke, om at dere viser ham deres fulle tillit og heretter regner oss som dårlige mennesker. Jeg skal nå forsøke å legge fram for dere fra begynnelsen alt som har skjedd. [4] Ærede rett: Diodotos og Diogeiton var brødre, med samme far og samme mor. Pengene de arvet delte de mellom seg, den faste eiendommen hadde de sammen. Diodotos gjorde det godt i handel, og Diogeiton overtalte ham til å ta sin datter, som var hans eneste barn, til kone. De fikk to sønner og en datter. [5] Litt senere ble Diodotos innskrevet som soldat, og han kalte sammen til et møte med sin kone, som var hans niese, og hennes far, som var hans svigerfar og bror, og bestefar og onkel til hans barn. Han tenkte at det på grunn av disse slektskapsbåndene ikke var noen som ville opptre mer rettferdig overfor hans barn, og ga ham sitt testamente og fem sølvtalenter som han skulle oppbevare. *(Taleren gir eksempler på Diogeitons mislighold av brorens formue; til sist fortelles det hvordan Diogeiton forklarte brorens sønn at han bare kom til å arve en liten sum.)*

[11] Det ville føre for langt å fortelle om sorgen i mitt hus den gangen. Til slutt tagg og bad moren deres meg om å kalle sammen til et møte med hennes far og familiens venner, og hun la til at enda hun ikke tidligere hadde vært vant med å ta ordet blant menn, var hun nå kommet i en så alvorlig situasjon at hun ville bli nødt til å fortelle oss alt som var skjedd. *(Diogeiton avslår først å komme på møtet, men etter å ha blitt oppfordret av venner kommer han likevel. Diodotos' enke tar ordet; 16-17 er den siste delen av hennes innlegg og er rettet mot hennes far.)*

[16] «Disse guttene, som er dine dattersønner, syntes du det var riktig å drive fra hjemmet, i utslitt tøy, uten sko, uten en tjener til å følge dem, uten sengetøy, uten kappe, uten møblene som de har arvet fra faren, og uten pengene som han har gitt deg for å oppbevare. [17] Og nå oppfostrer du barna du har fått med min stemor i rikdom og velstand, og det gjør du rett i, men mot mine gjør du urett, for dem jager du hjemmefra i vanære, og du vil la dem framstå for all verden som tiggere heller enn som velstående mennesker. Når du gjør slik, viser du at du verken har noen frykt for gudene eller føler noen skam overfor meg som vet om alt dette, og at du har glemt broren din, og at du bryr deg mer om penger enn om alle oss.»